

Tour de (Stads)Boer - Verslag

Dinsdag 18 december 2012

(Stads)boerderijen van Hoogmade tot Strijen

EEN INITIATIEF VAN IVN, I.S.M. HEERLIJKVERS.NL EN BEET010

Heerlijk Vers.nl BEET010

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Buitenverwachting, Hoogmade	4
3	't Geertje, Zoeterwoude	5
4	Balijhoeve, Zoetermeer	6
5	Uit je Eigen Stad, Rotterdam	7
6	Buytenhof, Rhoon	8
7	Landzicht Biologisch, Strijen	9
8	Deelnemers	10

Foto's: <https://profiles.google.com/ivnregiowest/photos>

1 INLEIDING

De Tour de (stads)Boer voert langs zes inspirerende boerderijen in Zuid-Holland, waar met voedsel de brug tussen stad en land wordt geslagen. Door dit met voedsel te doen wordt de consument zich bewuster van de herkomst van ons voedsel. Bovendien is voedsel een tastbare manier om de waarde van het landschap te laten zien en beleven. De ondernemers hebben daar op hun eigen manier invulling aan gegeven en weten de consument aan te spreken en te binden. Korte pitches in de bus en de gesprekken tussen de deelnemers leveren een boeiende dag op met nuttige inzichten in de mogelijkheden van voedselbeleving.

2 BUITENVERWACHTING, HOOGMADE

Boerderij Buitenverwachting is oorspronkelijk een melkveebedrijf van 32 hectare aan de rand van Hoogmade. Op de boerderij boeren ouders en twee zoons. Corneel van Rijn leidt ons rond. Inmiddels wordt de bezoeker van de boerderij niet meer alleen als consument, maar ook als coproducent gezien. Daarvoor is de boerderij uitgebreid met een moestuin, waar met een Pergola of CSA- (community supported agriculture) opzet, 10 gezinnen van groenten worden voorzien en er ook nog losse verkoop van plaatsvindt. De klanten komen voornamelijk uit een straal van 3 km om de boerderij.

Van de melk van de koeien wordt kaas gemaakt en verkocht. De kalfjes blijven bij de moeder lopen en worden pas later stap voor stap gescheiden. De extra kosten die dat met zich meebrengt worden gedeckt met 'Adopteer een koe'. Op die manier raken consumenten ook weer meer betrokken bij het bedrijf.

Pergola / CSA

In een Pergola-opzet delen boer en consument het risico van de moestuin. De consument koopt aan het begin van het jaar een oogstdeel in de Pergola en krijgt gedurende het jaar een bepaald deel van de oogst. Als de oogst overvloedig is deel je erin mee en als de oogst tegenvalt of mislukt deel je daar ook in mee. Deelnemers die langdurig betrokken zijn krijgen inspraak in wat er geteeld wordt. Deelnemers helpen mee in de moestuin, oogsten zelf of komen hun groenten ophalen.

www.BoerderijBuitenverwachting.nl

3 BOERDERIJ 'T GEERTJE

't Geertje is van oorsprong een gemengd agrarisch bedrijf aan de dijk in Zoeterwoude. Lang geleden meerden er al vissers aan die af en toe een stukje kaas meenamen voor thuis. Op een gegeven moment gingen zij ook hun vrouw en kinderen meenemen om bij de geitjes te komen kijken. Ondanks de kleinschaligheid van het bedrijf is het in de loop van de decennia toch voortgezet en zijn de vissers van toen gegroeid tot meer dan 100.000 bezoekers per jaar nu. Schoondochter van de familie van Rijn Anne Kloek leidt ons rond.

De boerderij is 365 dagen per jaar open voor bezoekers, zonder entree te hoeven betalen. Er is een Landwinkel, een restaurant en er worden groepen ontvangen. De boerderij is opgebouwd uit agrarische eenheden, waarvan de productie op eigen erf afgezet en verwaard kan worden. Er zijn 22 koeien, 130 geiten, 3 zeug en 40 biggen, een geitenkaas- en een koeienkaasmakerij en zuivelverwerking.

't Geertje is een plek waar de drempel naar het platteland laag is en waar de voedselketen inzichtelijk wordt gemaakt. Door de diversiteit aan activiteiten is het bedrijf veerkrachtig en door de verwaarding op eigen erf is het ondanks de kleinschaligheid wel rendabel. Het bedrijf werkt, afgezien van het weidevogelbeheer, zonder subsidies. Er werken vier ondernemers en 15 medewerkers in het bedrijf. Volgend jaar gaat Anne met haar partner Rick van Rijn in Haarzuilens een vergelijkbaar bedrijf starten.

4 KINDERBOERDERIJ DE BALIJHOEVE, ZOETERMEER

Er zijn in Nederland 400 kinderboerderijen met in totaal 25 miljoen bezoeken per jaar. De kinderboerderijen halen hun inkomsten niet uit productie, maar zijn onderdeel van de gemeente. Kinderboerderijen zijn oorspronkelijk gestart om iets te laten zien over onze voedselproductie. Op dit moment worden ze steeds meer een ontmoetingsplek in de buurt en wordt er gezocht naar nieuwe mogelijkheden. Duurzaamheid wordt daarbij een belangrijker thema.

De Balijhoeve is gelegen op het voormalige Floriadeterrein uit 1992. Er zijn onder andere boerderijdieren, huisdieren, een kaasmakerij een bijenstal en speelbos aanwezig.

Ideeen die worden geopperd over wat er nog meer kan met de kinderboerderij zijn recyclen, wormencomposteerbak en boerenmarkt.

Het Voedsel Themapark – Pitch Frans van der Steen

Een aantal kinderboerderijen gaat op dit moment vanwege bezuinigingen over naar private initiatiefnemers. Frans houdt een pleidooi om in Den Haag te verkennen of er op dergelijke plekken een combinatie tussen kinderboerderij en Uit je Eigen Stad gemaakt kan worden. Er moet groente verbouwd worden, er komt een restaurant en een winkel, er vindt voedseleducatie plaats en het is een afhaalpunt voor voedsel van buiten de stad. Hij nodigt geïnteresseerden uit om daar in Den Haag aan mee te doen.

5 UIT JE EIGEN STAD, ROTTERDAM

Uit je Eigen Stad probeert op de Marconistrip in een stedelijke omgeving op economisch haalbare wijze voedsel te produceren. Grote dieren zijn daarbij niet haalbaar en er wordt gewerkt met groenten, kippen, vissen en paddestoelen. Die worden in een restaurant en winkel direct aan de consument afgezet.

Bas de Groot licht toe dat hij met Uit je Eigen Stad wil zagen aan de poten van de traditionele voedingsindustrie. Hij wil direct aan de consument laten zien wat er nodig is om ons voedsel geproduceerd te krijgen. Daarbij komen allerlei dilemma's voor producent en consument naar boven. Uit je Eigen Stad moet voor consumenten en producenten een plek zijn om te leren over oplossingen en mogelijkheden. De Marconistrip is een eerste plek waar deze opzet wordt toegepast, waarna er meer in Nederland moeten volgen.

De teelt van groenten is ingedeeld in velden en bedden. Er is een nieuwe laag van 50 cm grond aangebracht om in te kunnen telen. Vanwege de omstandigheden kan de teelt niet erkend biologisch zijn, maar wordt wel op een dergelijke manier geteeld. Uit je Eigen Stad moet daarbij een eigen keurmerk worden. De kippen worden op een andere manier dan in de reguliere pluimveeindustrie gekeekt en krijgen daardoor ook een hogere prijs. Daarbij komt het dilemma tussen wensen van de consument en prijs die dat oplevert duidelijk naar voren. Omdat deze opzet zo ongebruikelijk is sluit het niet aan bij bestaande regelgeving en wordt er gewerkt met 'best beschikbare technieken'.

Komend jaar wordt de visteelt en aquaponics gerealiseerd. Bij alle eenheden in het bedrijf wordt een zodanige schaalgrootte gekozen dat de afzet op het eigen bedrijf mogelijk is. Alleen op die manier kan een haalbare prijs gerealiseerd worden.

Stadslandbouw Schiebroek – Pitch Caroline Zeevat

In Schiebroek Zuid heeft Caroline in opdracht van Vestia buurtmoestuinen gerealiseerd. Ze zijn er in allerlei maten, vormen en voor verschillende doelgroepen. De geteelde groenten worden verwerkt in gerechten en verkocht op de Rotterdamse Oogst markt. In combinatie met de tuin zijn er ook vrouwen met catering begonnen en wordt er komend jaar een Hotspot Hutspot restaurant gerealiseerd.

www.UitJeEigenStad.nl

6 DE BUYTENHOF, RHOON

De Buytenhof is een zorgboerderij met 3 hectare appels, 3 hectare peren, koeien, varkens en akkerbouw. 24 zorgvragers en ruim 100 vrijwilligers uit omliggende kernen en stad werken op de Buytenhof. Zij helpen met de agrarische kant, runnen de winkel en de theeschenkerij en organiseren bijvoorbeeld een wintermarkt. De vrijwilligers komen om nuttig bezig te zijn of om tot rust te komen. Consumenten zien op de boerderij waar hun eten vandaan komt, hoe het er op de boerderij aan toe gaat en ze kunnen zelf dingen doen in de pluktuin of tijdens het oogsten van het fruit.

Directe afzet – Presentatie Maarten Bouten

De stad-land relatie via voedsel kan op verschillende manieren gerealiseerd worden. De boerderijwinkel is de meest directe vorm. Deze bestaat er in verschillende vormen en maten. Ook op de boerenmarkt komen de boer en consument elkaar tegen. Voor boeren is het soms echter een te grote belasting om aan markten deel te nemen. Met abonnementen leggen meestal biologische bedrijven de directe link met de consument. Deze hebben inmiddels opvolgers in onder andere de Streekbox, De Krat, Beebox en Hellofresh. Hier verdwijnt de directe link met de boer echter. Met VersvandeKweker.nl leveren 70 kwekers uit Zuid-Holland direct, vers en op bestelling bij consumenten aan huis. Bij dergelijke initiatieven zijn de logistiek en marketing uitdagingen. De cooperaties Oregional en Groene Hart Cooperatie weten directere links in de regio te realiseren. Internationale voorbeelden van het faciliteren van directe afzet zijn Wholeshare, Farmigo en La Ruche.

7 LANDZICHT BIOLOGISCH, STRIJEN

Mees Visser vertelt aan de hand van een oude foto over de ontwikkeling van de boerderij. Oorspronkelijk was het een gemengd bedrijf met akkerbouw, een moestuin, een boomgaard, koeien en een bakhuisje, waar 20 mensen bij betrokken waren. Door de mechanisatie, introductie van kunstmest en ruilverkaveling werden steeds meer activiteiten beïndigd en vond er specialisatie tot akkerbouwbedrijf plaats. Toen Mees het bedrijf 25 jaar geleden overnam ervaarde hij een enorme vershraling van het bedrijf en stond de cultuur van kunstmest en bestrijdingsmiddelen hem niet aan. Hij is toen als pionier overgeschakeld op biologische landbouw.

De productie werd in eerste instantie aan de handel geleverd, maar 18 jaar geleden is gestart met levering aan consumenten via abonnementen. Daar werd verrassend positief op gereageerd en was veel belangstelling voor. Inmiddels zijn de abonnementen gegroeid van 150 toen naar 1400 nu en worden die verspreid via 40 afhaalpunten van Dordrecht tot Schiedam.

Op het bedrijf worden 30 verschillende groenten geteeld. In de winter worden er voor de diversiteit ook extra producten ingekocht voor de abonnementen. Inmiddels zijn ook de boomgaard en de wilgen weer hersteld en is er een grote bloemenpluktuin aangelegd. Voor de klanten zijn er jaarlijks een voorjaarsklusdag, bloemenplukdagen, een open dag en andere activiteiten.

Met deze opzet van het bedrijf is de anonimiteit doorbroken en zijn er drie genezingsprocessen van het bedrijf gerealiseerd: 1) de teelt is biologisch, 2) de afzet vindt plaats via abonnementen en 3) het erf is natuurschoon ingericht.

8 DEELNEMERS

Ardie den Boer-Visser	Penningmeester van VELT afd Holland Rijnland
Astrid Vermeulen	Stadsdeel Nieuw-West Afdeling Beleid en Advies Amsterdam
Bertus Kamphuis	
Bianca Pereira Passaro	
Birgitte Wammes	
Carina den Boer	
Caroline Zeevat	Stadslandbouw Schiebroek-zuid
Edwin Cornelissen	
Elemam Musa	Stadsboer Cooperatief Eigenwijzer, Den Haag
Frans van der Steen	Haags Milieucentrum
Hanneke Smit	
Hans de Rijk	Alle Kinderboerderijen Duurzaam
Helco Mulder	Lid IVN
Jasper Tiemens	
Jennifer Smit	Stichting Ecokids Nederland
Jet Brok	
Joeri Oudshoorn	
Jos Brok	Gemeente Breda
Maarten Bouten	Heerlijk Vers
Mariëlle van Leeuwen	Metmariël.nl
Max de Corte	Moestuinman & Transition Town Rotterdam
Peter Mol	IVN Zuid-Holland
Rachelle Eerhart	IVN Zuid Holland
Ragnhild Diepens	Natuurlijk op Zuid

Rosanne Metaal	
Sandra Greeuw	Ministerie van Economische Zaken
Sturmy Rommens	
Wouter Bijl	Beet010
Xavier San Giorgi	Æ - Architecture & Ecology

